

לכבוד
הממשלה וועדת הכספים של הכנסת
ירושלים

הריני מתכבד להגיש בזה את הדין וחשבון של בנק ישראל לשנת 1991, לפי סעיף 59 לחוק
בנק ישראל, התשי"ד-1954.

הדוח הוכן על ידי מחלקת המחקר של בנק ישראל, והוא כולל חומר וניתוח המתבססים
על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועל נתונים מוויטריים הנאספים בבנק
ישראל. בדוח זה אנו סוקרים, נוסף על ההתפתחויות במשק בשנת 1991, גם את
ההתפתחויות בענף החקלאות בעשור האחרון.

תמונת המשק העולה מהאינדיקטורים העיקריים לגבי 1991 מצביעה על שנה נוספת של
גידול רב בהשקעות ובפעילות. שיפור ניכר חל ברווחיות הסקטור העסקי ובפריון,
והתעסוקה גדלה במידה רבה. עם זאת עיקר הגידול במשך השנה התרכז בענפים
המייצרים לצורכי הבנייה למגורים, שהתרחבותה הרבה היא בעלת אופי זמני – ואילו
בשאר ענפי המשק היתה התרחבות הפעילות והתעסוקה מצומצמת בלבד, תוך קיפאון
ביצוא. הגידול הרב של כוח העבודה, בעיקר מקרב העולים החדשים, עלה בעוצמתו על
גידול התעסוקה, וכך גדל שיעור האבטלה. לקראת סוף השנה ובראשית 1992 היינו עדים
להאטה ניכרת בזרם העולים. ההתפתחויות הכלכליות במשך שנת 1991 הושפעו
ממדיניות הממשלה, מחד גיסא, ומגורמים חיצוניים כמו מלחמת המפרץ והאטת הסחר
העולמי, מאידך.

לאור המשימה של קליטת העלייה והגברתה נראות ההתפתחויות השנה בלתי מספקות:
המשק טרם עלה על מסלול של צמיחה העשויה להתמיד. צמיחה כזאת אמורה להתבסס
על ניצול יתרונו של המשק בתחום ההון האנושי ועל מימוש הפוטנציאל הטמון בשוקי
היצוא הגדולים. תפקידה של הממשלה הוא לשפר במידה משמעותית את התנאים
לפעילותו של הסקטור העסקי, ולאפשר לו למצות את יכולתו לצמות. לשם כך דרושה
הפעלה עקבית ומרוכזת של צעדי מדיניות שיאפשרו להעלות את המשק על מסלול
צמיחה נכון, לחולל את התפנית ההכרחית להגברת העלייה ולהאט את קצב האינפלציה.
בראש הצעדים האלה שניו משמעותי בהרכב התקציב: על הממשלה להרחיב במידה
ניכרת את ההשקעות בתשתית ולהפחית את המיסוי על הסקטור העסקי. במקביל
נדרשת האצה רבה בביצוע הרפורמות, במטרה לשפר את תפקוד השווקים השונים
ולהוזיל את העלויות ליצרנים. חלק מהצעדים שעל הממשלה לנקוט טעונים חקיקה
ופישוט הליכים, וחלקם כרוכים בעלות תקציבית; אולם נדגיש: אין לחרוג מתוואי
הגירעון שעליו התחייבה הממשלה, ולפיכך דרושה הפחתה ניכרת של הוצאות תקציביות
אחרות. זו אפשרית רק במסגרת של שידוד מערכות בתקציב המדינה – שהוא הכרחי
עתה, עוד יותר מאשר בעבר.

בכבוד רב,

יצחק פינקל

פרופ' יעקב פרנקל
נגיד בנק ישראל

ירושלים, כ"ה באייר התשנ"ב
28 במאי 1992